

Předmět diplomové práce se omezuje na zkoumání obecné úpravy institutu odstoupení od smlouvy obsažené v paragrafech 344 až 351 obchodního zákoníku. Její cíl potom spočívá především v pokusu o kritickou analýzu koncepce, systematiky a formulace této zákonné úpravy. Budeme se snažit poukázat na její nejpodstatnější problémy a ke každému zaujmout určité stanovisko.

V první kapitole s názvem „Úvodní poznámky k institutu odstoupení od smlouvy“ budou představena různorodá hlediska, jež budou vytvářet základní vodítka kritické analýzy úpravy institutu odstoupení od smlouvy v obchodním zákoníku. Půjde o základní charakteristiku institutu odstoupení od smlouvy a jeho systematické zařazení nejen v soukromém právu jako celku, ale i v českém platném právu, dále o účel a smysl institutu, jeho historický vývoj, o úpravu institutu v mezinárodních unifikacích soukromého práva, které slouží jako zvláště cenné referenční hledisko pro srovnání s platnou úpravou v obchodním zákoníku, a též o úpravu navrhovanou v novém občanském zákoníku.

Pro větší přehled si rozdělíme institut odstoupení od smlouvy na tři části či stádia, která budou analyzována relativně samostatně: podmínky pro vznik práva na odstoupení od smlouvy, výkon práva na odstoupení od smlouvy a právní účinky odstoupení od smlouvy. Ve všech třech částech bude použita komparativní metoda, další metody budou potom aplikovány pouze v některých z nich.

V § 344 ObchZ nalezneme první zákonné omezení vzniku práva na odstoupení od smlouvy, protože toto právo může vzniknout pouze na základě smlouvy nebo zákona. Bude hledán smysl tohoto ustanovení a řešen interpretační problém, přičemž základní metodou této podkapitoly bude kompilace komentářové a časopisecké literatury a částečná polemika s ní. U smluvních podmínek či náležitostí pro vznik práva na odstoupení od smlouvy se zmíníme pouze o možných hranicích smluvní svobody. Zákonými podmínkami pro vznik práva na odstoupení od smlouvy jsou potom prodlení, které současně znamená podstatné či nepodstatné porušení smlouvy, nebo anticipované podstatné porušení smlouvy, nebo prohlášení povinné strany o tom, že svou povinnost nesplní. Podmínku prodlení považujeme za nejvýznačnější sporný problém české obchodněprávní úpravy, čemuž bude odpovídat také prostor, jaký je tomuto tématu věnován. Tento prostor bude vyplňovat především polemika vedená s jediným nalezeným písemným pramenem, který se daným problémem zabývá skutečně do důsledků.

Všechny ostatní zákonné podmínky potom budou zkoumány především pomocí komparace s mezinárodními unifikačními dokumenty.

Zatímco část věnovanou výkonu práva na odstoupení od smlouvy můžeme shledat za vcelku bezproblémovou, tak u následků a účinků řádného odstoupení od smlouvy se budeme muset vyrovnat hned s několika spornými tématy. Použijeme z přísně vědeckého hlediska metodu možná kontroverzní, ale z pohledu sociálních věd užitečnou, totiž myšlenkovou konstrukci jakýchsi žádoucích následků, která je inspirována nejenom komentovanou mezinárodní unifikační úpravou a českou platnou úpravou a zní vyplývajících problémů v praxi i odborné literatuře, ale i spravedlností a rozumností. Tato konstrukce bude potom porovnána s účinky, které jsou vlastní tzv. retroaktivnímu (účinky odstoupení ex tunc) a prospektivnímu (účinky odstoupení ex nunc) přístupu, i s účinky vyplývajících z české právní úpravy obchodního zákoníku.